

Artıq neçə illərdir ki "Azərbaycan" jurnalında çalışır, öz məqalə və esselərini yazır. Zövqü və savadı ədəbi əxlaqını təməmləyir.

Lirik-emosional təhkiyə onun - tənqidçi-ədəbiyyatşünas Südbə Ağabalayevanın öz obyektinin taleyinə "lirik bucaqdan" baxır. Tənqidçi təfəkküründə lirik cövhərin üstünlüyü onda poeziya damarının gücündən xəbər verir. Yazılarında sərbəst şeirin havası dolaşır. Bəzən düşünürəm ki, hər essesində o, bir şəri qurban verir..

"Acizlik məhək daşdır... Bildim:

Gücsüzlüyün sonu həmişə qəddarlıq olmur... İnandım."

Bu cümlələr-sətirlər "Yusifdən yazmaq çətindir" adlı məqa-

Südbənin sükutu və sözü

ləsindəndir.

Onun şairliyi təhkiyəsində, üslubunda deyil, yazıların başlıqlarında (məsələn: "Bir payız ömürdən enib sabaha", "Doğmalar arasında ögeylik ağrısı", "İki türkün haqdan gələn bir səsi") özünü göstərir. Başlıq yazının mahiyyətini, tonallığını müəyyənləşdirir.

Südbə Ağabalayeva yalnız o halda şairdən danışa bilər ki, onun şeirlərini özünüküləşdirib, öz şeirinə çevirib.

O, təhlilə cəlb etdiyi istənilən şairi özündən "qabağa buraxır", zövqlə seçdiyi, misal gətirdiyi şeirin parçalarını lirik haşiyələrlə, ümumiləşdirmələrlə naxışlayır.

Südbə xanımın yazı üslubunun bir səciyyəvi cəhəti də milli nəsrimizin örnəklərini poetik mətn kimi nəzərdən keçirməsidir. Nasirləri (İ.Əfəndiyev, Y.Səmədoğlu, Anar, Ə.Məmmədخانli, M. Oruc...) şairlər kimi oxuyur.

Yusif Səmədoğlunun portreti Fəxri xiyabanda qara mərmerdə gözlərindəki "müdrək təbəssümün toxdaqlığı"ndan başlayır.

Mənsur Vəkilovun tale obrazını bir xatirə detallı ilə canlandırır: "... bir dəfə Azərbaycan haqqında bir şeirini dinləməyimi xahiş etdi və ilk və son dəfə Mənsur müəllimin öz şeirini öz dilindən eşitdim. O ahəngi, zərifliyi və dərinliyi heç vaxt unutmayaçağam-şeir yadımda sözlə yox, məhz o ahənglə qalıb".

Südbə xanımın yazılarının məsamələrində bir zərif qüسسə rüzgarı əsir. Belə demək mümkünsə, bir kədər halallığı və səmiyyəti var. Bu, həm "ömür yükünün barxanasından" (V.Səmədoğlu), həm də içindəki poeziyadan gələ bilər. Poeziyaya xas olan bədii suallar, bədii nidalar, təkrarlar, lirik ricətlər qüسسənin ifadə formalarıdır. Məmməd Oruca həsr etdiyi essesində anaforalardan da istifadə edir. Nəqli cümlədən bədii suallara və nidalara gözlənilməz keçidlər də həmin ovqatın diqtəsi ola bilər.

O müəllifin səsini həssaslıqla duyur. Şairin səs obrazı ilə taleyini oxumaq və anlamaq istəyi var (xalq şairi Nəriman Həsənzadəyə həsr etdiyi esse).

Südbə ən iri yazısında da fraqmentlərlə düşünür, mətnin bütövlüyünü fraqmentlərdən qurub-yaradır. Özü bunun səbəbini belə əsaslandırır: "Bəlkə ona görə ki, Tarix özü fraqmentlərdən ibarətdir. Ritm də fraqmentlər toplusudur. Həyatımız da.."

Ədəbiyyat, poeziya Südbə xanımın son ümid yeridir, pənah yeridir. Bilə-bilə ki, ədəbiyyat heç kimi xoşbəxt etməyib, o, yə-nə də ona inanıb, ona sədaqətlidir. Klassik Azərbaycan xanımı öz kişisinə inanan kimi, o da həmişə poeziyaya etibar edib (və edir!).

Bu, artıq tale məsələsidir...

Rüstəm KAMAL